

Troya Hazinesi'yle ilgili iddia, arkeoloji dünyasını karıştırdı

'Schliemann sahtekâr mı?'

ÖZGEN ACAR

ANKARA - Çanakkale'de 1873 yılında "Troya Hazinesi"ni bulan Heinrich Schliemann sahtekâr mı? Düzenbaz mı? Yalancı mı? Elli yıllık gizemli bir kayboluştan sonra dünya kamuoyu önüne ilk kez nisanda, Moskova'daki Puşkin Müzesi'nde çıkacağı açıklanan Troya Hazinesi'nin sergilenmesi arifesinde ortaya atılan bir iddia, arkeoloji dünyasını karıştırdı.

California Üniversitesi'nin "klasik bilimler" profesörü Dr. David A. Traill, yayımladığı bir kitapta Schliemann'ın biyografisi çerçevesinde bazı ilginç iddialar ortaya attı.

'Patolojik yalancı'

"Troyalı Schliemann: Hazine ya da Düzenbazlık" adlı kitabında Prof. Traill, ünlü Alman amatör arkeologun "kazi raporlarında sahtekârlık yapan, düzenbaz ve patolojik bir yalancı olduğunu" yazdı.

Kitabın İngiltere baskısını gözden geçiren Cambridge Üniversitesi arkeoloji profesörlerinden Anthony Snodgrass ise "Dr. Traill, Schliemann'ın tümüyle bir psikopat olmasa bile kesinlikle namuslu olmayan egoegzantrik, zayıf kişilikli biri olduğunu kanıtlamıştır" yorumunu getirdi.

Dr. Traill "Schliemann'ın namussuzluğu hâlâ altına süpürecek değiliz" diyor ve ekliyor: "Arkeolojide buluntuyu gerçekleştiren

hafirin verdiği doğru rapora dayanarak bilimsel yargıya ulaşılır."

Dr. Traill, bu sözlerden sonra Schliemann'ın Troya Kralı Priam'a ait olduğunu söylediği hazinenin bulunuşu hakkında şu ilginç değerlendirmeyi yapıyor: "Kendisinin söylediği gibi hazinenin hepsini Troya duvarları içinde tek bir noktada bulmuş değildir. Altın, gümüş, bronz, kaya kristalinden oluşan bu hazine, Troya duvarlarının içinde ve dışında olmak üzere değişik yerlerde ve farklı zamanlarda bulunmuştur."

Bu iddiaya karşılık bugün Troya'yı kazan ve Puşkin Müzesi'nde hazineyi gören Alman arkeolog Dr. Manfred Kofmann, "Doğrusunu söylemek gerekirse Schliemann'ın arkadaşı olmak istemezdim. Ancak ne var ki kendisi arkeolojide bir sahtekâr değildi..." diyor.

Dr. Kofmann, Schliemann'ın kazı raporlarından bugün dahi yararlanıldığını "ancak her arkeolog gibi Schliemann'ın da bazı hataları olduğunu" söylüyor.

Dr. Kofmann, Schliemann'ın yüzlerce işçinin çalıştığı geniş bir kazıda uğraşırken bazen raporları günlük tutmadığını, sonradan yazarken bazı yanlışlara düştüğünü, bunların bugün "sahtekârlık olarak nitelenemeyeceğini" sözlerine ekledi.

Troya üzerine önemli araştırmaları olan ve Moskova'da hazineyi

Heinrich Schliemann

gören İngiliz arkeolog Dr. Donald F. Easton ise kitabın yazarı hakkında "Galiba Dr. Traill'in şapkası içinde arı var" dedikten sonra şu yorumu getirdi:

Yalan söylemesinin nedeni

"Schliemann'ın buldukları hakkında yalan söylediğini belki kabul leniriz. Ancak, o yalanları bugün bizleri aldatmak için değil, hazineyi o zamanki Türk yetkililerinden saklayıp kendisi sahiplenmek için söylediği yalanlar olarak düşünebiliriz."

Dr. Snodgrass'ın makalesinde kendi kendisine sorduğu "Bu sahtekârlık neyi değiştirir" sorusunu da yanıtlayan Dr. Kofmann, şöyle diyor: "Hiçbir şeyi değiştirmez.

Çünkü hazine mevcut. Üstelik, sahte de değil. Hem de Moskova'da Puşkin Müzesi'nde. Hazineyi orada gördüm."

İstanbul Üniversitesi arkeoloji profesörlerinden ve Puşkin Müzesi'nde Troya Hazinesi'ni inceleyen Dr. Ufuk Esin, kitabı okumadığını belirttiğinden sonra Schliemann'ın kimliği hakkında şu bilgiyi verdi:

"Schliemann'ın daha önceleri Ruslara silah yapımı için güherçile kaçırın, paracıl bir düzenbaz olduğu bir gerçek. Kendisinin mace-racı ve hayalperest bir kimliği sahip olduğunu biliyoruz. Çocukluğundan beri Troya'yı bulma tutkusunu içinde yaşadı. Buluntuları konusundaki rakibi Hoffmann Boetiecher, Schliemann'ı hazineyi Atina'daki bir kuyumcuya yaptırdığını da iddia edecek kadar ileri gitmişti."

Prof. Ufuk, "Bununla birlikte" dedikten sonra düşüncelerini şöyle ortaya koydu:

"Schliemann'ın eksileri de vardır, artıları da... Buluntuları hakkında ortaya atılan iddialar üzerine Schliemann, Troya'da iki kongre toplamıştır. İkincisine Osman Hamdi Bey de katılmıştır. Buluntuların gerçek ve bulunan yerin Troya olduğu yüzyıl önceki bu kongrede o zaman protokole bile bağlanmıştır."

Türk bilim kadını Dr. Ufuk, "Schliemann'dan sonra Troya'da kazın Prof. Karl Blegen'in de ikinci

ci tabaka G safhasında benzeri mücevherler bulunduğu biliniyor" dedikten sonra şu değerlendirmeyi yaptı:

"Ankara yakınlarında Eskiya-par'da arkeolog Raci Temizer, bir kap içinde bir hazine buldu. Hazinenin, İÖ 3. binyıldaki bu parçaları, tıpkı Troya Hazinesi'nde görülen saç bukleli parçalara benziyor. O dönemde Anadolu'da böylesine altın işleyen bir atölyenin varlığı kanıtlanmıştır."

Moskova'da sergilenecek

Öte yandan, ocak ayında Moskova'da Puşkin Müzesi'nde sergileneceği bildirilen Troya Hazinesi'nin birkaç aylık gecikmeyle nisanda dünya kamuoyuna sunulacağı açıklandı.

Anımsanacağı üzere Schliemann, 1873'te bulduğu hazinenin "Güzel Helena'nın kayınpederi Troya Kralı Priam" a ait olduğunu sanmış ve anılarında bu hazineyi, Yunan kökenli eşi Sophia'nın şalına sararak Türkiye'den kaçırdığını yazmıştı. Berlin Müzesi'nde sergilenen hazine, 2. Dünya Savaşı'nın sonunda Almanya'nın müttefiklerce işgali sırasında ortadan kaybolmuştu.

Elli yıl sonra ilk kez nisanda yeniden gün ışığına çıkacak olan hazineyi, başta Türkiye olmak üzere Almanya ve Yunanistan, kendilerine verilmesini isterken Rusya ise bir savaş ganimeti olarak sahipleniyor.